

Perspektiva rozšíření pro západní Balkán

Informační podklad ke sdělení Přesvědčivá perspektiva rozšíření pro západní Balkán a větší angažovanost Unie v tomto regionu

Podklad k dokumentu Rady č. 5947/18
červen 2018
zpracoval: Martin Kuta

Obsah:

- Hodnocení z hlediska principu subsidiarity: 3
- Odůvodnění a předmět: 3
- Obsah a dopad:..... 4
- Stanovisko vlády ČR: 6
- Předpokládaný harmonogram projednávání v orgánech EU:..... 7
- Projednávání ve výboru pro evropské záležitosti PS PČR: 7

AKTUÁLNÍ VYDÁNÍ:	ŘADA: DOKUMENTY EU
Název: Perspektiva rozšíření pro západní Balkán Zpracoval: Kuta, M. Číslo: Podklad k dokumentu č. 5947/18 Datum: červen 2018	Typ řady: interní První vydání řady: říjen 2004 Frekvence vydání řady: nepravidelná Zaměření: Informační podklady k dokumentům EU projednávaným VEZ
Klíčová slova: Proces rozšiřování; přistoupení; Balkán	Jazyk: CZ Vydavatel: Kancelář Poslanecké sněmovny, Sněmovní 4, 118 26 Praha 1

PARLAMENTNÍ INSTITUT plní úkoly vědeckého, informačního a vzdělávacího střediska pro Poslaneckou sněmovnu, její orgány, poslance a Kancelář Poslanecké sněmovny, pro Senát, jeho orgány, senátory a Kancelář Senátu. Naše činnosti a produkty uvádíme níže.

Oddělení všeobecných studií	STUDIE Srovnávací studie Analytické studie	ODPOVĚDI NA DOTAZ Stručné odpovědi na dotazy členů Parlamentu	VYBRANÁ TÉMATA Studie zpracované k aktuálním problematikám	MONITORING Vybrané hospodářské měnové a sociální ukazatele	MIGRACE Přehled aktualit v oblasti migrace za vybrané období
	PŘEHLED SZBP Společná zahraniční a bezpečnostní politika EU	EUROZÓNA+ Přehled ekonomických událostí v EU	PODKLADY pro zahraničně politická jednání	PŘEDNÁŠKY pro zahraniční delegace, PS, Senát	
Oddělení pro evropské záležitosti	STANOVISKA kompatibility nevládních návrhů zákonů s právem EU	KONZULTACE k předkládaným vládním návrhům zákonů	DOKUMENTY EU Výběr z aktů a dokumentů EU zaslaných PS	ZPRÁVY Aktuální agenda v Bruselu	PODKLADY pro jednání výboru na mezinárodní úrovni
	INFORMAČNÍ STŘEDISKO Informace o činnosti Poslanecké sněmovny a prohlídky budov	ECPRD Spolupráce s Evropským centrem pro parlamentní výzkum a dokumentaci	PŘEDNÁŠKY pro Poslaneckou sněmovnu, pro školy, veřejnost	INFORMAČNÍ MATERIÁLY o fungování Poslanecké sněmovny, o legislativním procesu	ZÁPISY ze schůzí, seminářů, přednášek, kulatých stolů

SDĚLENÍ

Sdělení Komise Evropskému parlamentu, Radě, Evropskému hospodářskému a sociálnímu výboru a Výboru regionů - Přesvědčivá perspektiva rozšíření pro západní Balkán a větší angažovanost Unie v tomto regionu
KOM(2018) 65 v konečném znění, kód Rady 5947/18

- **Právní základ:**
Dokument informační povahy.
- **Datum zaslání Poslanecké sněmovně prostřednictvím VEZ:**
12. 2. 2018
- **Procedura:**
Není projednáváno legislativním postupem, jedná se o dokument nelegislativní povahy, který nepodléhá schválení v Radě a Evropském parlamentu. Procedura je ukončena jeho přijetím a předložením těmto institucím.
- **Předběžné stanovisko vlády (dle § 109a odst. 1 jednacího řádu PS):**
Datované dnem 7. 2. 2018, doručené do výboru pro evropské záležitosti dne 12. 2. 2018 prostřednictvím systému ISAP.
- **Hodnocení z hlediska principu subsidiarity:**
Hodnocení z hlediska principu subsidiarity se neuplatní, jedná se o dokument informační povahy.
- **Odůvodnění a předmět:**
Dne 7. února představila Evropská komise sdělení Přesvědčivá perspektiva rozšíření pro západní Balkán (*Western Balkan 6*, WB6) a větší angažovanost Unie v tomto regionu. V úvodu Komise zdůrazňuje náležitost západobalkánského prostoru k Evropě, jak geograficky, tak i historicky a politicky. Vyšší propojení rovněž umožní posílení ekonomických vazeb; již v současnosti roste společný obchod a zvyšuje se objem investic firem z EU v regionu. Již v září loňského roku byl představen záměr vypracovat strategii přistoupení dalších západobalkánských států k EU.¹ Strategie navazuje na existující formy spolupráce EU a západobalkánských států (včetně existujících regionálních iniciativ, které byly předneseny členskými státy EU, například Berlínský proces zahájený v roce 2014).² EU již v minulosti deklarovala nutnost motivovat země regionu k přijetí takových opatření, aby jejich přistoupení k Unii bylo nezvratitelné. Z toho důvodu se Unie uchyluje k nabídce jasné unijní perspektivy. Nejbližší ke vstupu z hlediska plnění podmínek mají Srbsko a Černá Hora; ostatní státy musí vyvinout úsilí ke spuštění přístupových rozhovorů, či udělení kandidátského statusu (k současnému statusu jednotlivých států viz Tabulka 1). Jako referenční datum je uveden rok 2025.

¹ Viz Přehled SZBP EU 12/2017, s. 4. ISSN 2533-4263. Dostupné z:

<http://www.psp.cz/sqw/text/orig2.sqw?idd=143587>.

² K vývoji Berlínského procesu viz Přehled SZBP EU 2/2018, s. 4. ISSN 2533-4263. Dostupné z:

<http://www.psp.cz/sqw/text/orig2.sqw?idd=144334>.

Tabulka 1 Status jednotlivých států západního Balkánu

Země	Status
Albánie	Kandidátský status
Bosna a Hercegovina	Potenciální kandidát
Černá Hora	Kandidátský status; přístupová jednání zahájena v roce 2012
Kosovo	Potenciální kandidát
Makedonie (FYROM)	Kandidátský status
Srbsko	Kandidátský status; přístupová jednání zahájena v roce 2014

Zdroj: Enlargement – European Commission³

- **Obsah a dopad:**

Vlastní předložená strategie se skládá ze tří kapitol, které se týkají jak požadavků na jednotlivé státy regionu, tak i opatření směřujících dovnitř Unie s cílem zajistit její funkčnost i po přistoupení dalších států.

První část předloženého materiálu shrnuje kritéria, která musí jednotlivé státy splnit za účelem přistoupení k EU. Základem pro přistoupení je článek 49 Smlouvy o Evropské unii (SEU), který stanovuje povinnost přistupujícího státu plnit liberálně-demokratické standardy. Další rozpracování povinností představují tzv. kodaňská kritéria – liberálně-demokratické standardy, tržní ekonomika a přijetí primární i sekundární legislativy EU (přijetí tzv. *acquis* prostřednictvím procesů aproximace právního řádu a harmonizace s právem EU).

Požadavky, které musí členské státy plnit, jsou následující:

- Oblast právního státu, respektu základních práv a správy věcí veřejných zahrnuje zlepšení s ohledem na politickou, socio-ekonomickou a bezpečnostní a právní situaci. V rámci této oblasti jsou zařazeny reformy (nezávislost, kvalita a účinnost) soudního systému, boj proti korupci prostřednictvím trestání takové činnosti i její prevence, transparentní veřejné zakázky (elektronizace, efektivní hospodaření s veřejnými prostředky), potírání organizované trestné činnosti. Zakotvení lidských práv je v regionu dostatečné; nedostatečné je však jejich dodržování. Klíčovým prvkem správy věcí veřejných je dialog politické reprezentace (samozřejmě s důrazem na liberálně-demokratický volební proces) na parlamentní půdě – autonomie parlamentní opozice a její konstruktivní podíl na moci právě v parlamentu. Jako nástroj předcházení korupce je klíčový bod financování politických stran. Tvorba veřejných politik musí respektovat dialog se zúčastněnými a relevantními aktéry.
- Posílení hospodářství povede ke zlepšení socio-ekonomické situace. Země i přes značnou hospodářskou integraci s EU prostřednictvím dohod o stabilizaci a přidružení potřebují široké spektrum strukturálních reforem s cílem zvýšení konkurenceschopnosti a snížení nezaměstnanosti (především mladých lidí). Se zvyšováním konkurenceschopnosti souvisí také zvyšování vzdělanosti a dovedností pracovní síly. S ohledem na podobné problémy v regionu je klíčové vyžadovat dodržování závazků plynoucích z regionálních dohod, v nichž jsou často obsaženy požadavky přijmout legislativu EU.
- Jednotlivé země musejí uplatňovat a dodržovat legislativu EU.
- Dobré sousedské vztahy a regionální spolupráce jsou klíčové pro završení procesů historického usmíření. EU z toho důvodu bude vyžadovat, aby se jednotliví političtí reprezentanti vyvarovali takových kroků, které můžou vztahy mezi zeměmi regionu zhoršovat. K vyřešení vztahů napomůže též potrestání válečných zločinů a za tím účelem

³ Enlargement – European Commission. EC.europa.eu [online] [cit. 2018-01-23]. Dostupné z: https://ec.europa.eu/neighbourhood-enlargement/countries/detailed-country-information_en.

zřízené přechodné soudy. Pro překonání historických sporů je důležité ze strany jednotlivých států posílit kulturní a vzdělanostní základnu svých občanů. Případné dvoustranné spory musejí být řešeny prostřednictvím mezinárodního rozhodčího řízení.

V případě Srbska a Černé Hory, jejichž přijetí do EU se předpokládá do roku 2025, musí být naplněny následující body:

- Obě země musejí plnit již dohodnutá opatření. Srbsko navíc musí uzavřít s Kosovem dohodu o normalizaci vztahů (splnění kapitoly 35 přístupového jednání); vztahy Srbsko-Kosovo prostupují i další body přístupového jednání.
- Komise připraví sdělení o dopadu přistoupení obou států na členské státy EU (především v hlavních oblastech politiky jako soudržnost, společná zemědělská politika a rozpočet).
- Uzavření přístupového jednání je podmíněno soustavným a nezvratitelným reformním úsilím.
- O přistoupení rozhodne EP, Rada a členské státy.

Druhá část představeného sdělení se věnuje **činnosti, kterou EU může vykonávat v regionu s cílem podpořit reformní úsilí v jednotlivých státech a zvýšit jejich vyhlídky na členství v Unii**. Prvním krokem k posílení spolupráce EU je pravidelnější účast zástupců západobalkánských států na neformálních jednáních Rady. V květnu letošního roku proběhl v Sofii v rámci bulharského předsednictví summit EU-WB6 (viz dále); jednalo se o první setkání v tomto formátu od roku 2003. Komise se v této souvislosti zaměří na následující opatření a činnosti:

- Posilování právního státu prostřednictvím podrobných akčních plánů, které vezmou v potaz také praxi a zkušenost Srbska a Černé Hory. Vedle akčních plánů Komise zvaží vyslání poradních misí s cílem provádění a prosazování akčních plánů. V případě závažných případů korupce by tyto mise měly mít možnost sledovat soudní procesy, které se je snaží řešit. V této souvislosti Komise zveřejní iniciativy na posílení právního státu.
- Posilování systematické spolupráce v oblasti bezpečnosti a migrace vychází z nutnosti podpořit tyto státy z důvodu jejich podílu na snižování migračního tlaku na unijní státy. EU bude v této oblasti nápomocna prostřednictvím odpovídajících agentur, které získají mnohem větší roli při posilování strategické a operativní spolupráce policejního i justičního charakteru. V rámci spolupráce v oblasti migrace musí jednotlivé členské státy spolupracovat také v oblasti integrované správy hranic. Další oblasti spolupráce jsou boj proti organizovanému zločinu, kyber-kriminalitě, terorismu a radikalizaci. Komise hodlá vytvořit mezi-agenturní pracovní skupinu, která zajistí lepší identifikaci možností a nástrojů, které jednotlivé agentury mohou v regionu využít. O možnostech poskytnutí další asistence povede EU debatu v rámci politického dialogu se zúčastněnými státy. Další opatření zveřejní Komise v souhrnné iniciativě na posílení spolupráce v oblasti bezpečnosti a migrace.
- Podpora sociálně-ekonomického rozvoje musí proběhnout zároveň s iniciativami zaměřenými na transparentní nakládání s veřejnými prostředky. Vedle existujícího investičního rámce pro západní Balkán (financování z nástrojů předvstupní pomoci, IPA) je kladen důraz na rozšiřování okruhu dárců na dvoustranné i nadnárodní bázi. EU podporuje vytvoření regionálního hospodářského prostoru a Komise uvolní obchodní vztahy mezi zeměmi a Unii. Nutným předpokladem je podpora zaměstnanosti mladých lidí a vznikajících podniků. Komise se vedle zaměření na hospodářské reformy bude podílet na monitoringu a asistenci při reformě sociální oblasti. I oblast sociálně-ekonomického rozvoje bude samostatnou částí iniciativy EK pro země západního Balkánu.
- Zlepšování propojení (infrastrukturní projekty dopravní, energetické a digitální služby) souvisí s propojením regionu s EU a jednotlivými zeměmi navzájem. Komise zdůrazňuje přesah vznikající energetické unie i na země západního Balkánu. Dohoda o dopravním společenství je klíčovým rámcem provádění unijní politiky propojování na západním

Balkáně s cílem odstranit administrativní překážky a bariéry na hranicích v silniční a železniční dopravě.

- Komise zahájí diskuzi o digitální agendě pro země západního Balkánu.
- Komise podpoří další činnost pro podporu usmíření a navázání dobrých sousedských vztahů. Tato činnost se bude týkat jak podpory mezinárodních organizací (například přechodné soudy, činnost Mezinárodního výboru Červeného kříže), tak i vnitrostátních reforem soudnictví.

Třetí část sdělení se věnuje přípravě EU na vstup dalších států:

- V oblasti institucionálních reforem Komise představí možnosti politik, o nichž by se mohlo rozhodovat v Radě kvalifikovanou většinou. Dále by měl být posílen vnitřní mechanismus pro případy ohrožení hodnot EU ze strany nějakého členského státu. V souvislosti se vstupem nových členů ze západního Balkánu by mělo dojít k zanesení neodvolatelných závazků, že nebude moct být blokováno přistoupení dalších států. Komise dále představí, jak se přistoupení nových členských států dotkne klíčových politik EU.
- EU bude navyšovat finanční prostředky pro předvstupní pomoc. Zároveň dojde k vytvoření systému plynulého přechodu mezi předvstupní pomocí a vytvoření potřebné kapacity pro přijetí finančních prostředků po vstupu země do Unie. Finanční příspěvek by plynule rostl ještě před vstupem. Pro připravovaný víceletý finanční rámec bude rozpočet EU rozšířen i o kapitolu pro rozšiřování.
- Komise představí komunikační strategii o příležitostech a výzvách členství v EU.

Evropská komise dále připraví **akční plán transformace zemí západního Balkánu s iniciativami ve výše zmíněných oblastech**. Dále zajistí pokračující vnitrouijní přípravy na přijetí nových členů.

V návaznosti na představené sdělení proběhl v druhé polovině května letošního roku summit EU-WB6 v Sofii v rámci bulharského předsednictví. Na summitu byla přijata **deklarace stanovující principy další integrace západobalkánských států do EU a prioritní agendu k postupnému naplňování**.⁴

Předloženým sdělením se zabýval také zahraniční výbor Poslanecké sněmovny na 11. schůzi dne 26. dubna 2018. Zahraniční výbor ke sdělení přijal usnesení č. 28 (<http://www.psp.cz/sqw/text/text2.sqw?idd=145329>).

• **Stanovisko vlády ČR:**

Vláda ČR považuje předložené sdělení za národní prioritu a podporuje další rozšiřování EU; rozšiřování EU je součástí zahraniční a evropské politiky ČR. ČR se podílí na spolupráci s regionem jako celkem a jednotlivými zeměmi. Přispívá tak k podpoře jednotlivých států při jejich unijních aspiracích.

Předložený materiál a další vývoj v oblasti politiky rozšiřování (například konání summitu EU-WB6) považuje vláda za kladný příspěvek k obnovení diskuze vnitrouijní a se západobalkánskými státy. Vláda uvítala, že sdělení klade důraz nejen na ekonomický rozvoj, ale také posilování dobrých sousedských vztahů, řešení historických sporů a posilování právního povědomí prostřednictvím snah o potrestání válečných zločinů a zločinů proti lidskosti. Vláda proto oceňuje materiál z hlediska zahrnutí pro ČR důležitých aspektů.

Vláda upozorňuje na dílčí pozitivní i negativní aspekty předloženého sdělení, které, jak vláda upozorňuje, vyplývají dílem i z nutnosti najít shodu mezi členskými státy.

⁴ Sofia Declaration, 17 May 2018. Consilium.europa.eu [online], 17 May 2018 [cit. 2018-06-11]. Dostupné z: https://www.consilium.europa.eu/media/34776/sofia-declaration_en.pdf.

Vláda si je vědoma nutnosti institucionální připravenosti EU na rozšíření. Odmítá však, aby debata o institucionální reformě zastínila proces rozšiřování.

- **Předpokládaný harmonogram projednávání v orgánech EU:**

Nejedná se o legislativní dokument. V Evropském parlamentu se sdělení nachází ve výborové fázi. Za odpovědný výbor byl určen Výbor pro zahraniční záležitosti (AFET), další výbory byly požádány o předložení svých zpráv.

- **Projednávání ve výboru pro evropské záležitosti PS PČR:**

Výbor pro evropské záležitosti PS PČR projednal dokument dne 20. 6. 2018 a usnesením č. 108 přijal tyto závěry:

Výbor pro evropské záležitosti

1. **bere na vědomí** předložené sdělení Komise Evropskému parlamentu, Radě, Evropskému hospodářskému a sociálnímu výboru a Výboru regionů – Přesvědčivá perspektiva rozšíření pro západní Balkán a větší angažovanost Unie v tomto regionu, KOM(2018) 65 v konečném znění;
2. **bere na vědomí** usnesení zahraničního výboru Poslanecké sněmovny č. 28 ze dne 26. dubna 2018 s ohledem na priority české zahraniční politiky;
3. **podporuje** proces rozšiřování EU s ohledem na pozitivní stabilizační dopad této politiky na celý region západního Balkánu a evropský kontinent jako celek;
4. **zdůrazňuje** plnění stanovených podmínek oběma stranami.